

Յ Ո Ւ Ց Ա Կ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՆՈՐ ՍՏԱՅՎԱԾ ՁԵՌԱԳՐԵՐԻ*

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

№. 550

(Հայերեն և հայատառ տաճկերեն)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Թերթերը՝ 47:—Պրակները՝ Ա և Գ՝ 12, Բ՝ 10, Դ՝ 13 թերթից են:—Մեծությունը՝ 21×11×0.8 սմ.:—Նյութը՝ դեղնած և կեղտոտած հաստ թուղթ:—Կապը՝ կաշի, երկու երեսի վրա գծեր քաշված են ճնշումով:—Պահպանակները՝ սկզբում և վերջում մեկական հասարակ թուղթ:—Վիճակը՝ բավարար, սակայն մի քանի թերթ կտրված է:—Գրությունը՝ միասյուն:—Դատարկ թղթերը՝ 1ա, 10ա, 10բ, 17ա, 17բ, 22բ, 25բ, 31բ, 38ա, 39բ, 41բ, 47ա և 47բ:—Տողերը՝ անհամաչափ:—Գծումները՝ ճնշումով:—Գիրը՝ նոտրգիր:—Ձարդագրություն՝ չկա:—Գրիչը՝ անհայտ:—Պատվիրատուն՝ անհայտ:—Ժամանակը՝ 19-րդ դար:—Վայրը՝ անհայտ, սակայն շատ հավանաբար Թուրքիա:—Ծանոթագրություն՝ սույն ձեռագիր մատյանը Մայր Աթոռի Ձեռագրատան նվեր է ուղարկված Բուենոս Այրեսից Ս. Մատթեոս քահանա Գույումճյանը: Այս ստացված է 7 հունիսի 1982 թ. ձեռամբ Արգենտինայի Հայրապետական Պատվիրակի փոխանորդ Ս. Գրիգորիս վարդապետ Բունիաթյանի:

* Ծարո. նակված «Էջմիածին» ամսագրի 1984 թվականի № № Ը—Թ-ից, ԺԲ-ից, 1985 թվականի № № Ը—Ժ-ից, 1988 թվականի № Է-ից, 1970 թվականի № № Դ—Ե-ից, Ժ-ից, ԺԲ-ից, 1971 թվականի № № Ե—Ը-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից, 1972 թվականի № № Ա—Բ-ից, Դ-ից, 1973 թվականի № № Ա—Գ-ից, Ը-ից, 1974 թվականի № № Գ-ից, Է—Ը-ից, 1975 թվականի № № Ա-ից, Գ-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից, 1976 թվականի № № Բ—Ե-ից, Է—Թ-ից, ԺԲ-ից, 1977 թվականի № № Գ—Ժ-ից, 1978 թվականի № № Ա-ից, Դ-ից, 1979 թվականի № № Բ-ից, Դ-ից, Զ—Է-ից, ԺԲ-ից, 1980 թվականի № № Բ—Գ-ից, Ը-ից, Ժ—ԺԲ-ից, 1981 թվականի № № Ա—Դ-ից, Է-ից, Թ—ԺԲ-ից, 1982 թվականի № № Ա-ից և Գ-ից:

Ձեռագիր մատյանը հոգևոր երգերի մի ժողովածու է, մեկ մասը գրված հայերենով, մյուսը՝ հայատառ տաճկերենով: Հայարենով կան քիչ քանակությամբ մեղեդիներ և տաղեր, իսկ տաճկերենով՝ բազմաթիվ շարքիներ, բեյաթիներ և գազելներ: Այստեղ կան նաև վանազան այլ ոտանավորներ:

(Ստորև տրվում է ինքնագիր ոտանավորներից մեկը որպես նմուշ):

Թ. 45ա.—Գովեստ առ ինքնակալ թզրն Օսմանեան Երկնի և երկրի թագաւոր անճառ.

Կացո՛ մշտայաղթ վարձայն մեր արդար.

Արքայից արքայս տիեզերակալ.

Ոպ բիբ ական պահե՛ա բարերար:

Ձխոսրով շահնշահ ի վեհից կաճառ.

Փայլեցո՛ փառօք արև մշտափայլ:

Ձնոր Աղէկսանդորն քաջ աշխարհակալ.

Պահպանեա՛ հպօր աջով քով բարձրել:

Սողոմօն երկրդ զմերս թագակալ.

Գերապանծ շքով կացո՛ վարդարել:

Ձարծիւս կորովի սրաթև սաւառնել.

Բարձրացո՛ կարօղ ճախրել գեղապար:

Ձառիւծս արի ահընկեց յաշխարհ.

Յաւե՛ծ յաղթուր վօրացո՛ իսպառ:

Եօթնեկի բաժնից լիցի պարսաքար.

Յանուն քո օրհնել ի մարտից պայքար:

Թ. 45բ.—Եղջուր դիմակալ սուսեր յեսանել.

Տիրօղ ատեւեաց արա անդադար:

Ժողովք թշնամեաց գումար վայրապար.

Ի հպօր բազկէ պարտեցին հերքեալ:

Թոչունք փքացել ի վեր ամբարձեալ.

Ի ճանք բազէիս անկցին կորացեալ:

Տիեզերեօք ողջոյն ը ձկանց գումար.

Ցանցեցին յուռկան յորտոյիս ճարտար:

Ահեղ վորուր տերամբ յաջողել.

Ծովու ցամաքի տիրեցէ իսպառ:

Փող յաղթանակի՝ բարեբաղդ բարբառ

Ի լուր աշխարհի հնչեցէ յամայր:

Արացես սիրով պիտի օրն հապար.
Քննչ առողջ կենօք միշտ բարգաւաճել:
Եւ մեք մատուցուք պիտոս անդադար
Միտք Այ յերկիր խոնարհեալ:

Ն Ք Ր Տ

Սուրբան Մահմուտ խան պնծ ինքնակալ.
Բազմամեայ աւուրքք պարզեն'ա մեկ կեն(ա)լ:

<ԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆ

Թ. 1բ.—Հատընտիր գումարք եղանակաց:
(51 անգամ էջի կամ երգի վերջում կրկնվում են
ՆՔՐՏ չորս տառերը, որոնք շատ հավանաբար ներ-
կայացնում են ձեռագիրը գրողի անվան և ապգան-
վան սկզբնատառերը):

<ԻՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թ. 47ա.—Սոյն մատենը
Նուիրում է Մ. Աթոռ Ա. Էջմիածնին
Բ. Այրեսից Տ. Մատթեոս քինյ.
Գույումձեանը (քննիկ Պոլսեցի):
Գրիգորիս վրդ. Բունիաթեան
6.6.1982 թ.
Ս. Էջմիածին:

№. 551

<ԱՄՍԱՅԻԼ

Թերթերը՝ 1:—Մեծությունը՝ 198.2×7.3 սմ.:—Նյու-
թը՝ դեղնած և կեղտոտած հաստ թուղթ:—Պահպա-
նակներ չունի:—Վիճակը՝ անբավարար, սկզբից թերի
է:—Գրությունը՝ միասյուն:—Դատարկ թղթերը՝ 1բ:—
Տողերը՝ 260:—Գծումներ՝ չունի:—Գիրը՝ նոտրգիր:—
Չարդագրություն՝ համայնում կա երկու սրբապատ-
կեր, որոնք շատ նախնական ձևով են նկարված: Ա-
ռաջինը իբր թե Ս. Գրիգոր Նարեկացին է: Այս կա
7 սմ. տրամագիծ ունեցող 10 շրջանակներ, որոնց յու-
րաքանչյուրի մեջ 7—8 տողանոց գրություն կա:—
Գրիչը՝ անհայտ:—Պատվիրատուն՝ անհայտ:—Ծաղ-
կոյնը՝ անհայտ:—Ժամանակը՝ 1722 թ.:—Վայրը՝ ան-
հայտ:—Ծանոթագրություն՝ համայնիլը պատկանել է
Ապարան շրջկենտրոնի (Ս. Հայաստան) բնակիչ
Վիկտոր Մնացականի Պետրոսյանցին, որ մեջից ծը-
նողների պավակ է: Նա ձեռագիրը նվիրել է Մայր
Աթոռի Ձեռագրատան 12 հունիսի 1982 թ.:

<ԻՇԱՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

... Եղիցի պայպան ծոս Այ Մարիամին, ամեն:
(Երկու անգամ կրկնվում է):
... դիմաց ծառայիս Այ Մարիամի, ամեն:
... դիմաց ծոս Այ (երկու անգամ):
... և ամ բանի աջից լինիցի ի ծառայիս Այ:
... պծառս Այ Մարիամս:

Շոյիս Այ Մարիամես, ամեն:

... ծառայիս Այ Մարիամ, ամեն:
... ծառս Այ Մարիամին այսորիկ, պայպան ամի Քս
աջ քո յովանի լիցի վրյ ի մի տւէ և զիջերի:
... ծառայս Այ:
... եղիցի պայպան ծոս Այ (երկու անգամ):
... լեր օգնական և պայպան ծոս Այ:

Փառաւորեալ Տր ընկալ պաղաւանս ծոս Այ և կա-
տարեալ ի բարի վիսորվածս իմ բարեխօսութեք սբյու
Ածածնին և Հօվանտու Կարպտին և սրբյն Ստեփան-
նոսի Նախայկային և ամ սբ քոց Տր Յս Քս Ած եղի-
ցիս պայպան ծոս Այ (երկու անգամ) բաց տեղ է թողնե-
լված) գրեցաւ համայիս ի թվականիս ՌՃՀԱ (1722)
ամեն: Հայր (մեր):

<ԻՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

(Համայիլի կոնակի վերջի ծայրում գրված է)
Մեծագույն սիրով այս համայիլը նվիրում եմ
Մայր Աթոռի ձեռագրատանը:

Վիկտոր Մնացականի Պետրոսյանց
Ապարան
12 հունիսի 1982 թ.:

№ 552

<ԱՄՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Թերթերը՝ 143:—Պրակները՝ 14, յուրաքանչյուրը
10-ական թերթից է, բացի Ա և ԺԴ՝ 4, ԺԱ՝ 6:—Մե-
ծությունը՝ 30.5×20.6×1.6 սմ.:—Նյութը՝ գծավոր,
միջակ բարակությամբ թուղթ:—Կազմը՝ սև լաթակալով
ստվարաթուղթ: Երեսին քնարի մի նկար կա կպած
(14×10 սմ.), իսկ դրա ներքևում մի պիտակի վրա
ձեռագիր գրված է «Տնոր Յարութեան հարցերու»:—
Պահպանակները՝ սկզբում և վերջում կա մեկական
բաց կանաչավուն բարակ մի թուղթ:—Վիճակը՝ լավ:
—Գրությունը՝ միասյուն:—Դատարկ թղթերը՝ 1ա—3բ,
4բ, 100ա—104բ, 107բ—110բ, 130բ—134բ:—Տողերը՝
21—22:—Գծումները՝ թուղթի ինքնին գծավոր է:—
Գիրը՝ շղագիր և հայկական նոր խաչեր:—Չարդա-
գրություն՝ չունի:—Գրիչը՝ Հակոբ քահանա Մխչյան
(1889—1954):—Ժամանակը՝ 10 մայիսի 1931 թ.:—
Վայրը՝ Մարսեկ (Ֆրանսիա):—Ծանոթագրություն՝ ձե-
ռագիրն ստացված է Նոր Վեհարանի գրադարանից
17 նոյեմբերի 1982 թ.:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

(Ձեռագիրը բովանդակում է Հարության 113 հար-
ցերի հայկական նոր խաչերով նոթագրությունն և
տեքստը):

Թթ. 5ա—99բ.—Հարության հարցերի խաչերն ու
տեքստը:

Թթ. 105ա—107ա.—Ցանկ գրումածոց:

Թթ. 111ա—130ա.—Եռաձայն Ս. Պատարագ (ըստ
Լևոն Չիլինկիրեանի):

(Շարունակելի)